

Zadanie 18. (0-3)

Źródło 1. Motywy *Kulturkampfu*²⁹.

„Niechęć, a nawet wrogość wobec Kościoła katolickiego były w środowiskach liberalnych europejskiego mieszczaństwa zjawiskiem dość powszechnym. W Prusach antykatolickość i program narodowego zjednoczenia Niemiec pod egidą Prus (gdzie traktowano protestantyzm jako »narodową religię Niemców«) charakteryzowały poglądy kół politycznie i ideologicznie skonsolidowanych w ruchu narodowo-liberalnym. Zjednoczenie Niemiec umocniło siłę ugrupowań liberalnych dążących do ograniczenia wpływów Kościoła katolickiego w życiu społecznym, zwłaszcza na edukację, oraz podporządkowania go państwu.”

Źródło 2. Struktura wyznaniowa ludności dawnego Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Pomorza Gdańskiego w latach 1871-1910³⁰.

Lata	Odsetek ludności					
	Dawne Wielkie Księstwo Poznańskie			Pomorze Gdańskie		
	katolicy	protestanci	żydzi	katolicy	protestanci	żydzi
1871	63,7	32,3	3,9	48,8	48,1	2
1890	66,5	30,9	2,5	47,5	47,5	1,5
1910	67,7	30,8	1,3	46,3	46,3	0,8

18.1. Oceń skuteczność polityki germanizacji na obszarach wskazanych w źródle nr 2. W odpowiedzi uwzględnij dane z tabeli. (0-1)

.....

.....

.....

.....

18.2. Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa. (0-2)

1.	Pozycja luteranizmu w Niemczech nie była zgodna z politycznymi celami Ottona von Bismarcka.	P	F
2.	Katolicy stanowili w 1871 r. bezwzględną większość populacji Pomorza Gdańskiego.	P	F
3.	Odsetek ludności religii mojżeszowej na Pomorzu Gdańskim zmalał w latach 1871-1890 o 0,5%.	P	F

Zadanie 19. (0-1)

Źródło 1. Fragment deklaracji programowej jednego z ugrupowań politycznych³¹.

„To wspólność bezprawia i ucisku klasowego wytworzyła wspólność interesów dla klasy robotniczej wszystkich narodowości w państwie rosyjskim. Obalenie caratu i zdobycie wolności politycznych jest jednakowo najpierwszą potrzebą dla polskiego proletariatu, jak i dla rosyjskiego. W walce politycznej robotnicy polscy stanowią zatem z rosyjskimi jedną całość, jedną klasę polityczną o jednym programie politycznym.”

Źródło 2. Szkic programowy, 1892 r.³²

„Jako samodzielna partia robotnicza, opierająca się na zbiorowej akcji mas pracujących, dobić się będzie:

A. pod względem politycznym:

Samodzielnej Rzeczypospolitej demokratycznej, opartej na zasadach następujących:

- 1) bezpośrednie, powszechne i tajne głosowanie; prawodawstwo ludowe, pojmowane zarówno jako sankcja, jak i inicjatywa;
- 2) całkowite równouprawnienie narodowości, wchodzących w skład rzeczypospolitej na zasadzie dobrowolnej federacji; (...)

B. pod względem ekonomicznym:

I. Prawodawstwa pracy:

- 1) ośmiogodzinny dzień roboczy, stała 36-godzinowa przerwa co tydzień;
- 2) minimum płacy roboczej;
- 3) równa płaca dla kobiet i mężczyzn przy równej pracy;
- 4) zakaz pracy dzieci do lat 14, ograniczenie pracy niedorosłych (od lat 14 do 18) do sześciu godzin na dobę;
- 5) zakaz pracy nocnej w zasadzie;
- 6) higiena fabryczna; (...).”

Rozstrzygnij, czy dokumenty z obu źródeł zostały wydane przez tę samą formację polityczną. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....

Zadanie 20. (0-2)

Źródło 1. Stanisław Tarnowski, „List Aldony (kobiety politycznej)”³³.

„Obchód naturalnie rozpocznie się lub skończy nabożeństwem. Otóż kiedy licznie zebrana publiczność będzie już w kościele, wejdę ja, przedstawiająca Ojczyznę, i klęknię przed ołtarzem. Strój już mam w głowie, prawdziwie uroczy, słuchaj: suknia czarna, fałdzista, bardzo długa i wolna, krojem przypominająca niezawiazaną koszulę Lilii Wenedy, ujęta w biodrach pasem czerwonym, oznaczającym męczeństwo. Na głowie wielki biały welon aż do ziemi, włosy rozpuszczone i cierniowa korona (doradź mi, czy z cierni prawdziwych czy robionych) – ręce okute w łańcuchy; a kiedy przy końcu nabożeństwa zaczną śpiewać hymn, wstanę, wypręzę ręce, zerwę łańcuch (będzie przepiłowany) i wyjdę!... Jeszcze piękniej by było, żeby to było nabożeństwo żałobne. Ja chciałam leżeć na katafalku i w stosownej chwili się podnieść (do zmartwychwstania naturalnie musiałabym ubrać się białe).”

Źródło 2. Poglądy reprezentantów krakowskiej szkoły historycznej³⁴.

„Dziś jednak, w spokojniejszej ocenie, stwierdzić trzeba, że choć ta »krakowska historia« była na usługach polityki, choć przypominała człowieka, który z ogrodu pełnego barw i zapachów wynosił same tylko badyle i osty, to jednak nie brakowało w niej mimo wszystko wartości dodatnich – w sensie naukowych zdobyczy, krytycyzmu, syntezy. Trwała i doniosła jej zasługa pozostaną stworzone przez nią podstawy dla dalszego rozwoju naszej historiografii i wywołany przez nią – przeciwny, a uzupełniający wysiłek Korzona, Smoleńskiego i wielu innych badaczy (...).”

Źródło 3. Adam Asnyk, „Historyczna nowa szkoła”³⁵.

„Historyczna nowa szkoła
Swą metodę badań ścisłą,
Sprowadzoną hurtem z Niemiec,
Rozpowszechnia ponad Wisłą
I nabywszy pogląd świeży,
Nowym łokciem dzieje mierzy.

Nie chcąc popaść w dawne błędy
Mesjanicznych mglistych mrzonek,
Koło polskich sztywnych karków
Okręciła swój postronek,
By zgnać bytu żądzę dziką
Przed dziejowych praw logiką. (...)

W pełnym świetle jej dochodzeń
Jasną gwiazdą lśni despotyzm
I wychodzi czysto na wierzch
Targowicy patriotyzm...
Gdyż Kościuszkę to był wariat,
Co buntował proletariat!”

20.1. Wyjaśnij, jakie cechy polskiej tradycji wzbudziły sarkazm Tarnowskiego. (0-1)

.....

.....

.....

.....

20.2. Wyjaśnij różnicę w poglądach autora źródła nr 2 i Adama Asnyka na wkład krakowskiej szkoły historycznej w rozwój polskiej nauki. (0-1)

.....

.....

.....

.....

Zadanie 21. (0-1)

Źródło. Tonaż marynarki wojennej państw w jednostkach wyporności (tys. BRT – tj. ton rejestrowych brutto)³⁶.

	Wielka Brytania	Francja	Rosja	USA	Włochy	Niemcy	Austro-Węgry	Japonia
1890	650	419	180	240	242	190	66	41
1900	1065	499	393	333	245	285	87	187
1910	2174	725	401	824	327	964	210	496
1914	2714	900	679	985	498	1305	372	700

Rozstrzygnij, czy dane potwierdzają zjawisko wyścigu zbrojeń przed wybuchem I wojny światowej. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Zadanie 22. (0-2)

Źródło 1. List niemieckiego oficera, 1915 r.³⁷

„W Serbii sprawa stoi dobrze. Teraz chodzi o to, czy Ententa przedsięwzięmie coś na Bałkanach lub w Azji Mniejszej. Mamy wszędzie piękne militarne sukcesy, ale niestety nie mamy siły, aby naszemu wielkiemu przeciwnikowi Anglii, Francji albo Rosji tak skoczyć do gardła, by móc z nim skończyć. Dlatego wojna musi się dalej jeszcze toczyć i będzie się toczyła – może jeszcze długie miesiące, póki Anglia nie zrozumie, że nie może nas powalić gospodarczymi brakami. (...) Jeśli zdołamy sprowadzać drogą wodną przez Dunaj potrzebne zasoby, zwłaszcza paszę i tłuszcze, z pewnością przezwyciężymy obecny kryzys gospodarczy. W tym celu zorganizowano w ostatnich dniach pod moim kierownictwem połączenie z Konstantynopolem.”

Źródło 2. Rysunek satyryczny (tłumaczenie: „Spełnienie. Austria: »Od początku mówiłem, że to będzie karna ekspedycja«”)³⁸.

22.1. Rozstrzygnij, czy źródła odnoszą się do tej samej kampanii wojennej. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do faktografii. (0-1)

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

22.2. Wyjaśnij, w jaki sposób Niemcy motywowali konieczność pokonania Serbii. (0-1)

.....

.....

.....

.....

Zadanie 23. (0-1)

Źródło 1. „Towarzysze-demokraci. Iwan i Wuj Sam”, rosyjski plakat propagandowy z 1917 r. (tłumaczenie: podpis – »Zbliżenie sojuszników: Ameryka wita Rosję«; w tle – »WOLNOŚĆ«)³⁹.

Źródło 2. Zmiana postrzegania Rosji w Stanach Zjednoczonych⁴⁰.

„Przystąpienie do wojny po stronie aliantów było łatwiejsze także dlatego, że nie istniała już carska Rosja, mająca za oceanem jak najgorszą opinię – jej miejsce zajęła Rosja republikańska i liberalna. Naród rosyjski, jak mawiał Wilson, stał się »godnym partnerem Ligi Honoru«.”

Wyjaśnij, w jaki sposób rosyjski Rząd Tymczasowy usiłował przekonać władze Stanów Zjednoczonych do militarnego zaangażowania w Europie. W odpowiedzi odwołaj się do faktografii.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 24. (0-2)

Źródło 1. Odezwa Naczelnej Komendy c. i k. wojsk austriackich (8 sierpnia 1914 r.)⁴¹.

„Polacy!

Zbliża się chwila oswobodzenia spod jarzma moskiewskiego. Sprzymierzone wojska Niemiec i Austro-Węgier przekroczą wkrótce granice Królestwa Polskiego. Już cofają się Moskale. Upada ich krwawe panowanie, ciężące na Was od stu przeszło lat. Przychodzimy do Was, jako przyjaciele. Zaufajcie nam!

Wolność Wam niesiemy i niepodległość, za którą tyle wycierpieli ojcowie Wasi. Niech ustąpi barbarzyństwo wschodnie przed cywilizacją zachodnią, wspólną Wam i nam.

Powstańcie, pomni Waszej przeszłości, tak wielkiej i pełnej chwały.

Przynosimy tu wolność i swobodę wyznaniową, poszanowanie religii, tak strasznie uciskanej przez Rosję. Niech z przeszłości i teraźniejszości przemówią do Was jęki Sybiru i krwawa rzeź Pragi, i katowania unitów.

Z naszymi sztandarami przychodzi do Was wolność i niepodległość.”

Źródło 2. Odezwa Mikołaja Mikołajewicza, naczelnego wodza wojsk rosyjskich (14 sierpnia 1914 r.)⁴².

„Polacy!

Wybiła godzina, w której przekazane Wam marzenie ojców i dziadów Waszych ziścić się może. Przed półtora wiekiem żywe ciało Polski rozszarpano na kawały, ale dusza jej nie umarła. Żyła ona nadzieją, że nadejdzie godzina zmartwychwstania dla Narodu Polskiego i dla pojednania się braterskiego z Wielką Rosyą.

Wojsko rosyjskie niesie Wam błogą wieść owego pojednania. Niechaj się zatrą granice, rozcinające na części Naród Polski.

Niech Naród Polski połączy się w jedno ciało pod berłem Cesarza Rosyjskiego. Pod berłem tem odrodzi się Polska, swobodna w swojej wierze, języku i samorządzie.

Jednego tylko Rosya spodziewa się po Was: Takiego samego poszanowania praw ludów, z którymi związały Was dzieje.

Z sercem otwartem, z ręką po bratersku wyciągniętą, kroczy na Wasze spotkanie Wielka Rosya. Wierzy ona, iż nie zadrzewiał miecz, który poraził wroga pod Grunwaldem.

Od brzegów Oceanu Spokojnego do Mórz Północnych ciągną hufce rosyjskie. Zorza nowego życia dla Was wschodzi.

Niech zajaśnieje na tej jutrzni znamię Krzyża, godło męki i zmartwychwstania ludów.”

24.1. Podaj nazwę powstania narodowego, w czasie którego doszło do wydarzenia podkreślonego w źródle nr 1. (0-1)

.....

24.2. Wyjaśnij, w jaki sposób dwaj zaborcy starali się wykorzystać fakty historyczne w celu przekonania Polaków do walki po swojej stronie. (0-1)

.....
.....
.....
.....

Zadanie 25. (0-1)

Źródło 1. „Zdrajca” – brytyjski rysunek propagandowy, 1918 r. (tłumaczenie – napis na kartce: „Manifest strajkowy”)⁴³.

Źródło 2. Wystąpienia robotnicze w Niemczech⁴⁴.

„Rozumowanie polityczne wszakże nie istniało dla generała Ludendorffa, uznającego tylko siłę pięści. Mężny wódz odsunął na bok władze cywilne i we własne sprawne ręce uchwycił walkę ze strajkiem. Dnia 31 stycznia 1918 r. ogłoszono w Berlinie stan oblężenia i wprowadzono nadzwyczajne sądy wojenne. 1 lutego dowodzący w Marchii generał pułkownik Gustav von Kessel zarządził przejście siedmiu największych fabryk berlińskich pod zarząd wojskowy i pod surowymi rygorami nakazał strajkującym robotnikom stawie się do pracy 4 lutego. Około 50 tys. robotników wcielono do szeregów; władze postarały się, aby znaleźli się w ich liczbie najczynniejsi w ruchu strajkowym.”

Rozstrzygnij, czy władze Wielkiej Brytanii i Niemiec w analogiczny sposób podchodziły do problemu wystąpień robotniczych. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....

Wypracowanie (0-15)

- 1. Zjednoczenie Niemiec oznaczało powstanie nowego porządku geopolitycznego w Europie. Zajmij stanowisko wobec podanej tezy, uwzględniając aspekty: polityczno-militarny, społeczno-gospodarczy i kulturowy.**
- 2. Program Hotelu Lambert w najpełniejszy sposób uwzględniał geopolityczne realia kwestii polskiej po 1831 r. i stanowił właściwą odpowiedź na pytanie o formy narodowyzwoleńczej walki. Sformułuj stanowisko w nawiązaniu do tezy, biorąc pod uwagę aspekty: polityczny, społeczno-gospodarczy i międzynarodowy.**
- 3. Kultura pod zaborami pozostawała sferą ułatwiającą przetrwanie i rozwój świadomości narodowej. Określ stanowisko wobec podanej tezy, odnosząc się do literatury, sztuk plastycznych oraz działalności wychowawczej i oświatowej w latach 1864-1914.**